

Gemeente
Amsterdam

Het basisschooladvies en doorstroom in onderbouw vo

Factsheet | december 2019

In Amsterdam worden ruim vier op de tien basisschoolleerlingen overgeadviseerd, zij hebben in groep 8 een lager advies op de eindtoets gehaald dan het basisschooladvies dat eerder is afgegeven. De kans op overadvisering is groter voor leerlingen met hoogopgeleide ouders en op scholen met veel leerlingen met hoogopgeleide ouders. De meerderheid van overgeadviseerde leerlingen maakt hun advies waar in de onderbouw van de middelbare school. Zestien procent van de leerlingen haalt in groep 8 een hogere score op de eindtoets en lijkt daarmee te zijn ondergeadviseerd. De kans op onderadvisering is het grootst voor leerlingen met laagopgeleide ouders en op scholen met weinig leerlingen met hoogopgeleide ouders. Het merendeel krijgt hierna geen bijgesteld advies, terwijl zij relatief het vaakst opstromen op de middelbare school.

In het coalitieakkoord 'Een nieuwe lente en een nieuw geluid' staat dat ieder kind de kans verdient om zich te ontwikkelen tot wie zij of hij kan of wil zijn, los van haar of zijn achtergrond.¹ Het basisschooladvies is een belangrijk moment in de onderwijsloopbaan van leerlingen. Op basis van dit advies wordt bepaald op welk niveau en op welke middelbare school leerlingen hun onderwijsloopbaan kunnen voortzetten. Sinds 2015 is het advies van de basisschool leidend, en niet meer de eindtoets. Leerlingen maken nadat zij hun advies hebben gekregen nog wel de eindtoets, maar alleen als deze hoger uitvalt kan het advies naar boven toe worden bijgesteld. Onderwijs, Jeugd en Zorg (OJZ) van de gemeente Amsterdam wil graag weten welke basisschoolleerlingen een hoger of lager advies op de eindtoets halen en daarmee onder- en overgeadviseerd lijken te worden in Amsterdam, en welke leerlingen vervolgens een bijgesteld advies krijgen. Daarnaast zijn zij geïnteresseerd in de verdere onderwijsloopbaan van deze leerlingen in de onderbouw van het voortgezet onderwijs. Zij hebben aan Onderzoek, Informatie en Statistiek (OIS) gevraagd om dit in kaart te brengen.

¹ Coalitieakkoord GroenLinks/D66/PvdA/SP: *Een nieuwe lente en een nieuw geluid*. Mei 2018.

Belangrijkste bevindingen

De volgende vragen staan in deze factsheet centraal:

1. Welke leerlingen hebben halverwege groep 8 een lager of hoger basisschooladvies gekregen dan dat zij op de eindtoets hebben laten zien, en lijken daarmee te zijn onder- dan wel overgeadviseerd?
2. Welke ondergeadviseerde leerlingen krijgen een bijgesteld advies?
3. Hoe presteren de leerlingen met en zonder een bijgesteld advies in het voortgezet onderwijs tot in het derde jaar?

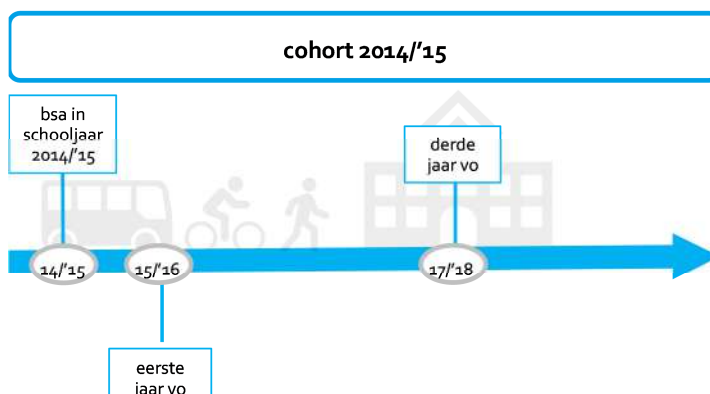
In dit onderzoek zijn de volgende bevindingen naar voren gekomen:

- In Amsterdam worden ruim vier op de tien leerlingen overgeadviseerd, zij hebben een hoger basisschooladvies gekregen dan dat zij op de eindtoets hebben laten zien. Zestien procent van de leerlingen heeft een lager basisschooladvies gekregen dan wat zij op de eindtoets hebben laten zien en lijkt daarmee te zijn ondergeadviseerd.
- Leerlingen met laagopgeleide ouders worden vaker ondergeadviseerd en minder vaak overgeadviseerd. Het maakt uit naar welke basisschool een leerling gaat: naarmate er meer leerlingen met hoogopgeleide ouders op een school zitten, daalt het aandeel ondergeadviseerde leerlingen en stijgt het aandeel overgeadviseerde leerlingen.
- Het aandeel leerlingen dat een bijgesteld advies krijgt neemt toe maar dit blijft nog steeds de minderheid. Leerlingen met een vmbo basis en/of kader advies krijgen relatief het minst vaak een bijgesteld advies. Er is geen verschil in de kans op een bijgesteld advies tussen groepen leerlingen.
- Driekwart van de leerlingen volgt na drie jaar hetzelfde onderwijsniveau in het voortgezet onderwijs als het basisschooladvies indiceert. Leerlingen zonder bijgesteld advies zitten drie jaar later het minst vaak op het niveau van hun advies; zij stromen relatief vaak op naar een hoger niveau. Dit geldt vooral voor leerlingen met een vmbo basis en/of kader advies.

Onderzoekopzet

In dit onderzoek zijn twee cohorten leerlingen gevolgd: de leerlingen die in schooljaar 2014/'15 en in schooljaar 2015/'16 in groep 8 van een Amsterdamse basisschool zaten. Van deze leerlingen is bekeken hoe het schooladvies zich verhoudt tot de eindtoets en wie er een bijgesteld advies hebben gekregen. Hierbij zijn verschillen op basis van geslacht, migratieachtergrond en het opleidingsniveau van de ouders in kaart gebracht. Vervolgens is gekeken waar deze leerlingen zich drie jaar later in het voortgezet onderwijs bevinden. De onderwijsloopbaan tot in de derde klas wordt in beeld gebracht op basis van drie indicatoren: doorstroom, zittenblijven en schoolwisselingen. In figuur 1 is cohort 2014/'15 als voorbeeld weergegeven.

Figuur 1 Voorbeeld meetmomenten cohort 2014/'15

Halverwege het schooljaar krijgen leerlingen uit groep 8 het basisschooladvies van hun docent. Dit advies wordt vastgesteld op basis van meerdere factoren. Zo kijkt de school naast de leerprestatie en de ontwikkeling van de leerling ook naar zijn of haar concentratie, motivatie en doorzettingsvermogen. Vervolgens maken alle leerlingen eind april de eindtoets. Als de score op de eindtoets hoger is dan het basisschooladvies, moet het advies door de school opnieuw in overweging worden genomen. Deze leerlingen lijken te zijn ondergeadviseerd. De school weegt het advies opnieuw af en bepaalt of er een hoger basisschooladvies wordt gegeven. Aan het einde van het schooljaar worden de basisschooladviezen definitief.

Figuur 2 Totstandkoming basisschooladvies

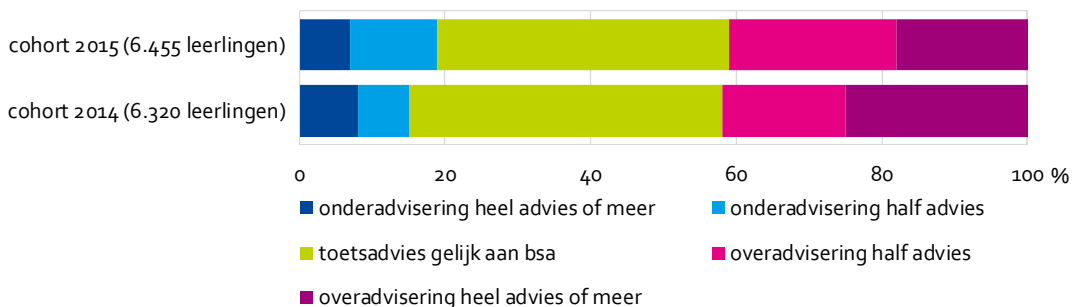

bron: OIS

Vier op de tien leerlingen worden overgeadviseerd

In beide cohorten lijken vier op de tien leerlingen te zijn overgeadviseerd, zij hebben in januari een hoger basisschooladvies gekregen dan dat zij op de eindtoets hebben laten zien (respectievelijk 43% in cohort 2014 en 42% in cohort 2015, zie figuur 3). Dit aandeel ligt flink hoger dan in Den Haag, Rotterdam en Utrecht, de andere G4-steden.² Waar in cohort 2014 een kwart van de leerlingen (26%) een schooladvies hebben gekregen dat een heel niveau of meer hoger ligt dan het advies van de eindtoets, is dit in cohort 2015 iets gedaald naar één op de vijf leerlingen (19%). Daarnaast is voor ongeveer vier op de tien Amsterdamse basisschoolleerlingen het advies van de eindtoets gelijk aan het basisschooladvies (respectievelijk 43% en 40%). Het aandeel leerlingen dat een lager basisschooladvies in januari heeft gekregen dan het advies van de eindtoets en daarmee lijkt te zijn ondergeadviseerd is het kleinst en is licht gestegen van 14% in cohort 2014 naar 18% in cohort 2015. Vooral het aandeel leerlingen waarvan het schooladvies een half niveau naar beneden toe afwijkt van het advies van de eindtoets is iets toegenomen, van 7% naar 12%.

Figuur 3 Toetsadvies t.o.v. basisschooladvies leerlingen in Amsterdam, cohort 2014 en 2015 (procenten)

bron: CBS, bewerking OIS

Wanneer we van het niveau uitgaan dat de eindtoets afgeeft (het toetsadvies), zien we een sterke daling in het aandeel overadviseringen naarmate dit niveau stijgt. Dit kan deels worden verklaard doordat er steeds minder hogere adviezen overblijven die gegeven kunnen worden aan de leerlingen.

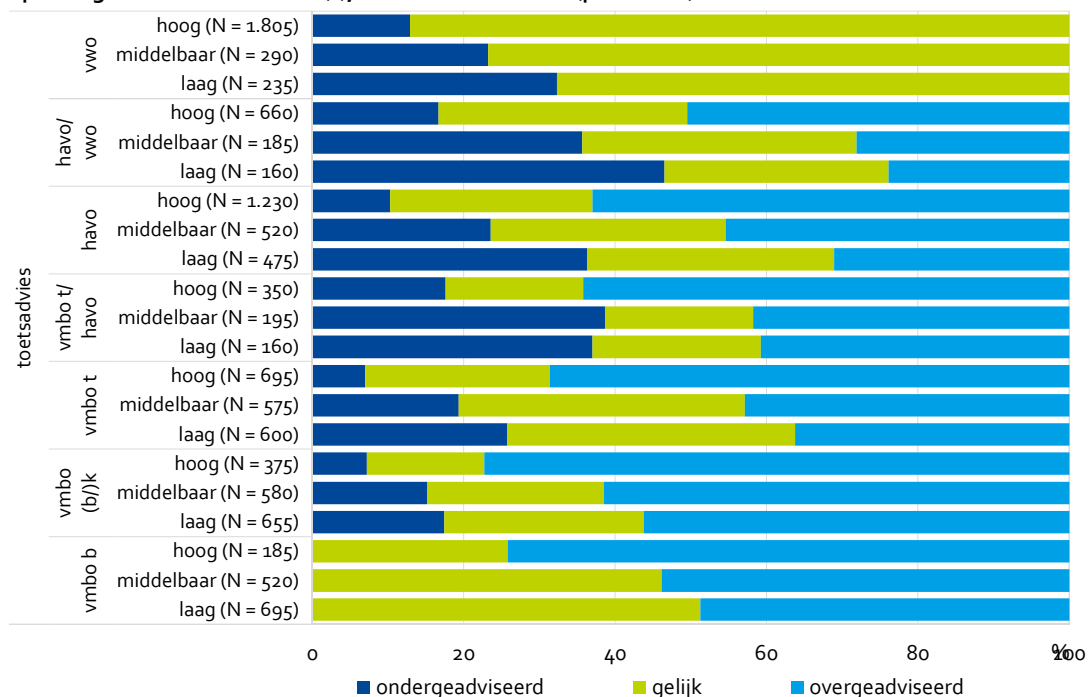
² SEO Economisch Onderzoek: *Onderwijsstromen en gelijke kansen in Den Haag. Overgangen tussen primair, secundair en tertiair onderwijs*. 2018.

Voor een leerling met een toetscore op havo/vwo niveau is namelijk alleen het basisschooladvies vwo een overadvisering. Leerlingen met de twee uiterste toetsadviezen, vmbo basis en vwo, zouden het makkelijkst in te schatten kunnen zijn door een school, hierbij is dan ook het aandeel leerlingen waarvan het toetsadvies overeenkomt met het basisschooladvies het hoogst (voor vwo 83% en voor vmbo basis 45%). Het aandeel overadviseringen ligt bij leerlingen met een vmbo basis toetsadvies echter nog steeds betrekkelijk hoog: 55% heeft in januari een hoger advies gekregen.

Leerlingen met laagopgeleide ouders vaker ondergeadviseerd, leerlingen met hoogopgeleide ouders vaker overgeadviseerd

Leerlingen met laagopgeleide ouders worden vaker ondergeadviseerd dan leerlingen met hoogopgeleide ouders (zie figuur 4). We gaan hierbij uit van het niveau dat de eindtoets afgeeft (het toetsadvies) zodat we leerlingen met een gelijke prestatie op de eindtoets met elkaar vergelijken. Zo heeft ruim een derde (36%) van de leerlingen met laagopgeleide ouders die een toetscore op havo niveau hebben behaald in januari een lager advies gekregen, tegenover één op de tien leerlingen met hoogopgeleide ouders (10%) met dit toetsadvies. Leerlingen met hoogopgeleide ouders worden juist vaker overgeadviseerd. In hetzelfde voorbeeld hebben drie op de tien leerlingen (31%) met laagopgeleide ouders een hoger advies dan havo gekregen in januari tegenover ruim zes op de tien leerlingen (63%) met hoogopgeleide ouders. Gemiddeld worden ruim twee op de tien leerlingen met laagopgeleide ouders (22%) ondergeadviseerd, tegenover één op de tien leerlingen met hoogopgeleide ouders (11%). Het gemiddelde aandeel overgeadviseerden is tussen leerlingen met laagopgeleide ouders (39%) en hoogopgeleide ouders (42%) minder groot.

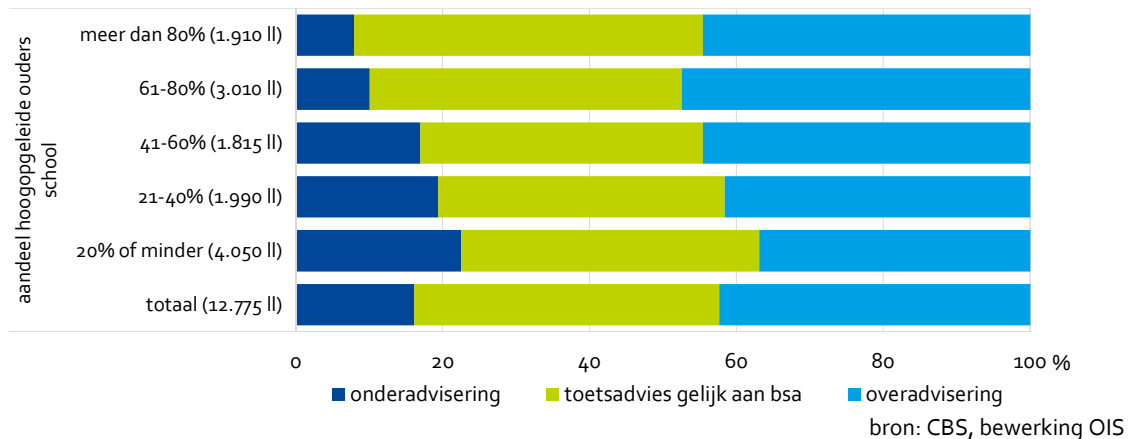
Figuur 4 Onder- en overadvisering t.o.v. het toetsadvies Amsterdamse leerlingen naar niveau en opleidingsniveau van de ouder(s), cohort 2014 en 2015 (procenten)

bron: CBS, bewerking OIS

Naast het opleidingsniveau van de eigen ouders maakt het ook uit wat het opleidingsniveau van de andere ouders op een school is: naarmate er meer leerlingen met hoogopgeleide ouders op een school zitten, daalt het aandeel ondergeadviseerde leerlingen en stijgt het aandeel overgeadviseerde leerlingen (zie figuur 5). Op scholen waar maar weinig leerlingen hoogopgeleide ouders hebben (minder dan 20% van alle leerlingen) wordt bijna een kwart van de achtstegroepers (23%) ondergeadviseerd, tegenover 8% op scholen met veel leerlingen met hoogopgeleide ouders (meer dan 80% van alle leerlingen).

Figuur 5 Onder- en overadvisering t.o.v. het toetsadvies Amsterdamse leerlingen naar aandeel hoogopgeleide ouders op een school, cohort 2014 en 2015 (procenten)

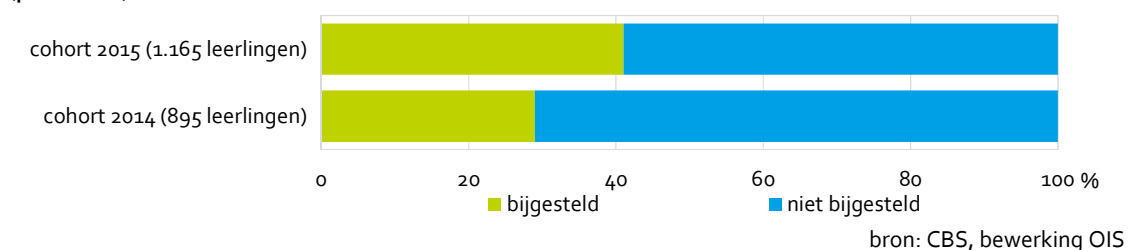

De verschillen tussen leerlingen met laag- en hoogopgeleide ouders en het schoolkenmerk blijven voor het merendeel van de adviezen bestaan als we controleren voor onderlinge samenhang. In de bijlage kunnen de resultaten van de regressieanalyse waarmee dit is getest worden teruggevonden. Tussen jongens en meisjes zien we nauwelijks verschil. Leerlingen met een niet-westerse migratieachtergrond hebben een kleinere relatieve kans op overadvisering indien zij op de eindtoets een vmbo basis/kader, vmbo kader of vmbo theoretisch advies hebben gehaald en een grotere relatieve kans op onderadvisering indien zij een vwo toetsadvies hebben gehaald. Tussen schoolstadsdelen zien we vooral een verschil in de relatieve kans op overadvisering. Zo hebben leerlingen die in de stadsdelen Centrum en Zuid naar school gaan relatief vaker een hoger advies gekregen wanneer zij een eindtoetscore op vmbo basis niveau hebben gehaald dan leerlingen in alle andere stadsdelen, ook als er rekening wordt gehouden met de populatie op de scholen. Bij leerlingen op basisscholen in Zuidoost zien we, rekening houdend met de leerlingpopulatie, dat leerlingen vaker worden ondergeadviseerd dan in Centrum en Zuid als zij een vmbo theoretisch of havo toetsadvies hebben behaald.

Meerderheid van de leerlingen krijgt geen bijgesteld advies

Wanneer leerlingen een hoger advies op de eindtoets hebben gehaald moet het basisschooladvies door de school in heroverweging worden genomen. Het aandeel leerlingen in beide cohorten dat hierna een bijgesteld advies kreeg is gestegen: in cohort 2014 kregen drie op de tien (29%) ondergeadviseerde leerlingen een bijgesteld advies, in cohort 2015 betrof dit vier op de tien leerlingen (41%, zie figuur 6). Dit aandeel ligt in vergelijking met de andere G4-steden hoog.³

Figuur 6 Aandeel bijstellingen van ondergeadviseerde leerlingen in Amsterdam, cohort 2014 en 2015 (procenten)

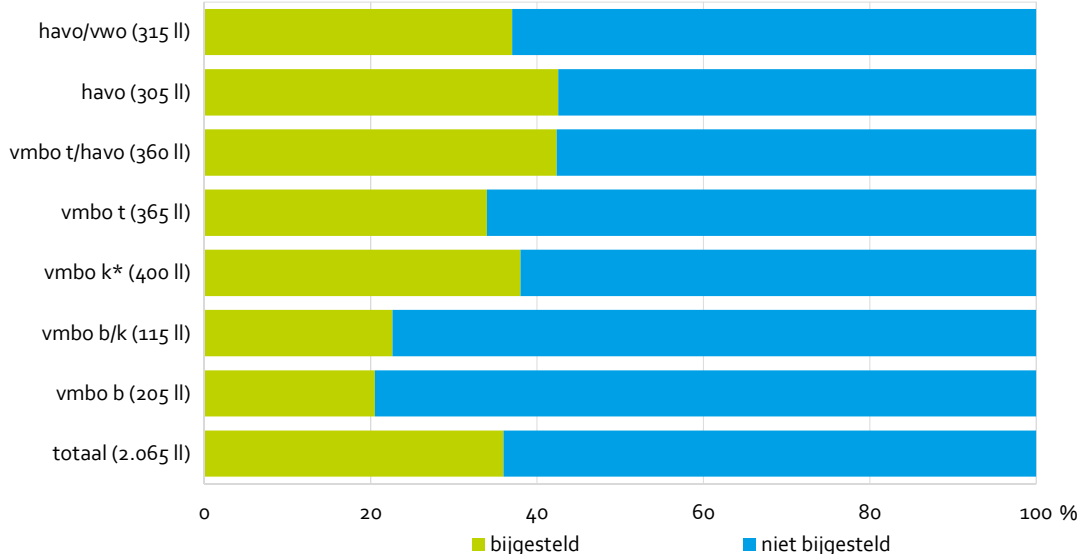

Gemiddeld heeft iets meer dan een derde van de ondergeadviseerde leerlingen (36%) uit beide cohorten een bijgesteld advies gekregen. Adviezen lijken minder snel te worden bijgesteld wanneer het een lager niveau betreft (zie figuur 7).

³ OIS: Staat van de Stad Amsterdam X. Ontwikkelingen in participatie en leefsituatie. 2019.

Eén vijfde van de ondergeadviseerde leerlingen met een vmbo basis advies (20%) en ongeveer een kwart van de ondergeadviseerde leerlingen met een vmbo basis/kader advies (23%) heeft een bijgesteld advies gekregen, tegenover ongeveer vier op de tien leerlingen met een vmbo theoretisch/havo (42%), een havo (43%) en een havo/vwo advies (37%). Schoolkeuze kan hier een rol spelen: zo kunnen leerlingen met een bijgesteld havo advies naar de havo/vwo scholen in de stad en leerlingen met een bijgesteld vwo advies naar de categorale vwo scholen. Voor leerlingen met een bijgesteld vmbo kader advies (in plaats van een vmbo basis/kader advies) opent de bijstelling geen deuren van andere scholen.

Figuur 7 Aandeel bijstellingen van ondergeadviseerde leerlingen in Amsterdam naar niveau van het basisschooladvies, cohort 2014 en 2015 (procenten)

*Inclusief enkele leerlingen met vmbo kader/theoretisch advies.

bron: CBS, bewerking OIS

Leerlingen die een heel niveau hoger of meer hebben gescoord op de eindtoets hebben een grotere kans op een bijgesteld advies. We zien verder geen verschil in de kans op een bijgesteld advies tussen groepen leerlingen.⁴ Ook maakt het niet uit wat het aandeel leerlingen met hoogopgeleide ouders op een school is. Zie de bijlage voor de resultaten van deze regressieanalyses.

Driekwart van de leerlingen zit in derde klas op een gelijk niveau

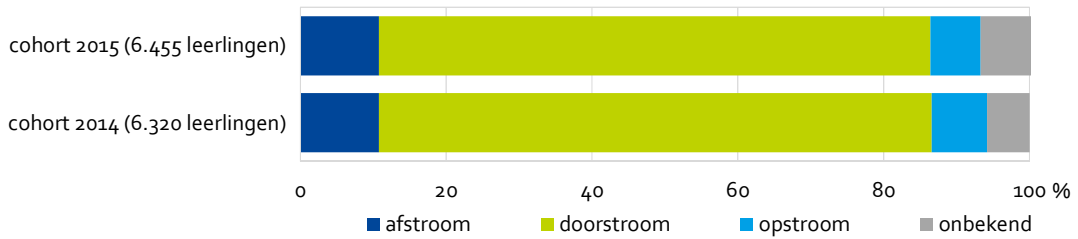
Om te bepalen of leerlingen drie jaar na de overstap van het basis- naar het voortgezet onderwijs zijn af- of opgestroomd is het onderwijsniveau uit het derde jaar vergeleken met het basisschooladvies.⁵ Driekwart van de leerlingen (76%) is in beide cohorten doorgestroomd, zij zitten op het niveau van hun advies (zie figuur 8). Ook het aandeel af- en opstromers is in beide cohorten vrijwel gelijk: één op de tien leerlingen (11%) is na drie jaar afgestroomd en minder dan één op de tien leerlingen (7-8%) is opgestroomd.⁶

⁴ Schoolstadsdeel is in de regressieanalyses per niveau van het advies dat in januari is afgegeven niet meegenomen als verklarende variabele voor de relatieve kans op bijstelling omdat in een aantal stadsdelen te weinig adviezen op ieder niveau zijn afgegeven. In het regressiemodel waarin alle ondergeadviseerde leerlingen zijn meegenomen heeft schoolstadsdeel geen significant effect op de relatieve kans op bijstelling, gecontroleerd voor de andere meegenomen leerling- en schoolkenmerken.

⁵ Er is alleen sprake van af- of opstroom als er sprake is van minimaal een heel niveau verschil. Leerlingen met een dubbeladvies havo/vwo zijn bijvoorbeeld alleen afgestroomd als ze drie jaar later op vmbo theoretisch of lager zitten. Voor leerlingen die na drie jaar nog op een gemengd niveau zitten was het niet mogelijk om te berekenen of zij zijn af- of opgestroomd. In de resultaten zijn zij als onbekend meegenomen. Daarnaast is van enkele leerlingen het onderwijsniveau onbekend of zitten zij op het mbo.

⁶ Voor leerlingen op havo en vwo zal een deel van de leerlingen pas na het vierde jaar op- of afstromen. Vanwege het startmoment van de cohortbestanden was het nog niet mogelijk om dit mee te nemen in het onderzoek.

Figuur 8 Af- en opstroom t.o.v. basisschooladvies leerlingen in Amsterdam, cohort 2014 en 2015 (procenten)

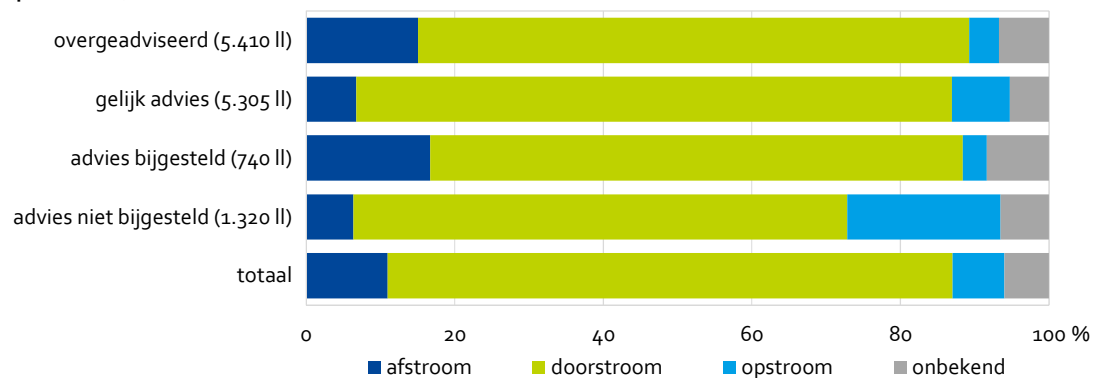

bron: CBS, bewerking OIS

Ondergeadviseerde leerlingen zonder bijgesteld advies stromen relatief het vaakst op

Het aandeel doorstromers is onder ondergeadviseerde leerlingen zonder bijgesteld advies het kleinst: ongeveer twee derde (66%) zit na drie jaar op het niveau van hun advies (zie figuur 9). Met ruim een vijfde (21%) stroomt een relatief grote groep van deze leerlingen alsnog op. Deze groep maakt de score op de eindtoets dus waar. Vooral leerlingen met een niet-bijgesteld vmbo basis en/of kader advies stromen in de onderbouw van de middelbare school vaak op: respectievelijk drie tot vier op de tien, tegenover 17-18% van de leerlingen met een vmbo theoretisch of havo advies. Schooltype en de mogelijkheid tot opstroom speelt hier waarschijnlijk een rol. De groep opgestroomde leerlingen zonder bijgesteld advies is nu echter nog te klein om hier uitspraken over te doen. In vervolgonderzoek kan dit mogelijk worden onderzocht wanneer gegevens over recentere cohorten beschikbaar zijn.

Figuur 9 Af- en opstroom van onder- en overgeadviseerde leerlingen in Amsterdam, cohort 2014 en 2015 (procenten)

bron: CBS, bewerking OIS

Van de leerlingen met een bijgesteld advies zitten ruim zeven op de tien (72%) drie jaar later op hetzelfde niveau, minder dan een vijfde van deze groep (17%) is in deze periode afgestroomd. Van de overgeadviseerde leerlingen zit driekwart (74%) drie jaar later op het niveau van hun advies. De meerderheid van deze kinderen heeft dus baat gehad bij het advies, ondanks dat zij op de eindtoets een lagere score hebben behaald. De leerlingen waarvan het advies op de eindtoets gelijk was aan het basisschooladvies zitten het vaakst op hetzelfde niveau (80%). Tussen de afstromers met een bijgesteld advies zitten minder grote verschillen: van de leerlingen met een bijgesteld vmbo theoretisch advies zit een kwart (24%) na drie jaar op een lager niveau, een vijfde van de leerlingen met een havo of vwo advies (19-20%), en iets meer dan één op de tien leerlingen met een havo/vwo advies (12%).

Geen verschil in aandeel zittenblijvers en schoolwisselaars

In totaal is gemiddeld 8% van de leerlingen na drie jaar in het voortgezet onderwijs blijven zitten. Daarnaast is 13% van de leerlingen in cohort 2014 en 2015 binnen drie jaar van middelbare school veranderd. Er is geen noemenswaardig verschil in het aandeel zittenblijvers en schoolwisselaars tussen onder- en overgeadviseerde leerlingen.

Bijlage regressie analyses

Tabel B1. Multinomiale logistische regressieanalyse relatieve kans op een lager advies in januari ten opzichte van het toetsadvies (onder advisering), referentiecategorie is gelijk advies aan toetsadvies

	vmbo (basis/ kader)	vmbo theoretisch	vmbo theoretisch/ havo	havo	havo/vwo	vwo
Intercept	0,873 (0,553)	0,673 (0,316)	2,697 (1,654)	0,557 (0,219)	2,805* (1,258)	0,873 (0,149)
Meisjes	1,219 (0,217)	0,863 (0,125)	1,154 (0,289)	1,204 (0,154)	1,045 (0,177)	1,110 (0,135)
Niet-westers	1,164 (0,267)	1,053 (0,173)	1,147 (0,355)	1,307 (0,243)	0,930 (0,209)	1,368* (0,211)
Opleidingsniveau ouders (ref = laagopgeleid)						
Middelbaar opgeleid	0,979 (0,194)	0,778 (0,120)	1,295 (0,403)	0,728 (0,140)	0,709 (0,182)	0,868 (0,185)
Hoogopgeleid	0,807 (0,220)	0,591* (0,136)	0,735 (0,273)	0,520*** (0,101)	0,459** (0,120)	0,672 (0,140)
% hoogopgeleide ouders school (gecentreerd)	0,992 (0,006)	0,990* (0,005)	0,993 (0,007)	0,998 (0,005)	0,986** (0,005)	0,987** (0,005)
Schoolstadsdeel (ref = Centrum & Zuid)						
West	0,592 (0,328)	1,097 (0,488)	0,645 (0,380)	0,895 (0,273)	1,024 (0,352)	1,181 (0,366)
Nieuw-West	0,445 (0,246)	1,104 (0,484)	0,507 (0,261)	1,930* (0,643)	0,673 (0,279)	1,347 (0,413)
Oost	0,574 (0,303)	1,383 (0,526)	0,466 (0,221)	0,816 (0,212)	0,885 (0,250)	1,277 (0,283)
Noord	0,738 (0,405)	1,310 (0,542)	0,519 (0,268)	1,362 (0,463)	0,987 (0,408)	1,496 (0,440)
Zuidoost	1,344 (0,780)	2,488* (1,097)	0,791 (0,447)	2,527** (0,846)	0,770 (0,322)	0,836 (0,289)
Pseudo R ²	0,0561	0,0761	0,0676	0,0795	0,069	0,0575
N	1604	1871	706	2221	1002	2325

Coëfficiënten zijn uitgedrukt in relative risk ratios.

Standaard errors staan tussen haakjes.

* $p < 0.05$, ** $p < 0.01$, *** $p < 0.001$

bron: CBS, bewerking OIS

Tabel B2 Multinomiale logistische regressieanalyse relatieve kans op een hoger advies in januari ten opzichte van het toetsadvies (overadvisering), referentiecategorie is gelijk advies aan toetsadvies

	vmbo basis	vmbo (basis/ kader)	vmbo theoretisch	vmbo theoretisch/ havo	havo	havo/vwo
Intercept	3,067** (1,121)	2,583* (1,060)	1,373 (0,404)	2,543 (1,261)	0,704 (0,203)	1,394 (0,608)
Meisjes	0,902 (0,096)	1,056 (0,141)	0,871 (0,094)	0,966 (0,201)	1,012 (0,101)	0,745* (0,104)
Niet-westers	0,896 (0,133)	0,682* (0,107)	0,762* (0,095)	0,886 (0,207)	1,007 (0,123)	0,946 (0,167)
Opleidingsniveau ouders (ref = laagopgeleid)						
Middelbaar opgeleid	1,167 (0,155)	1,057 (0,158)	1,073 (0,142)	0,988 (0,283)	1,310 (0,229)	0,773 (0,252)
Hoogopgeleid	2,154*** (0,432)	1,459 (0,320)	2,098*** (0,332)	1,088 (0,319)	1,533** (0,243)	1,130 (0,315)
% hoogopgeleide ouders school (gecentreerd)	1,011** (0,004)	1,012** (0,004)	1,005 (0,003)	1,011* (0,005)	1,012*** (0,004)	1,007 (0,005)
Schoolstadsdeel (ref = Centrum & Zuid)						
West	0,388** (0,133)	0,823 (0,296)	1,155 (0,263)	1,004 (0,452)	0,805 (0,181)	0,693 (0,184)
Nieuw-West	0,286*** (0,097)	0,943 (0,336)	0,647 (0,177)	0,521 (0,207)	0,962 (0,218)	0,475* (0,154)
Oost	0,286*** (0,088)	0,713 (0,247)	0,999 (0,228)	0,554* (0,164)	1,205 (0,229)	0,615 (0,172)
Noord	0,214*** (0,078)	0,679 (0,247)	0,677 (0,180)	0,412* (0,164)	0,847 (0,170)	0,582 (0,227)
Zuidoost	0,166*** (0,063)	0,746 (0,279)	0,804 (0,239)	0,647 (0,313)	0,983 (0,260)	0,493 (0,210)
Pseudo R ²	0,0679	0,0561	0,0761	0,0676	0,0795	0,069
N	1396	1604	1871	706	2221	1002

Coëfficiënten zijn uitgedrukt in relative risk ratios.

Standaard errors staan tussen haakjes.

* $p < 0.05$, ** $p < 0.01$, *** $p < 0.001$

bron: CBS, bewerking OIS

Tabel B3 Logistische regressieanalyse relatieve kans op een bijstelling per niveau van het advies uit januari

	vmbo basis t/m kader	vmbo theoretisch	vmbo theoretisch/ havo	havo	havo/vwo
Intercept	0,122*** (0,056)	0,131*** (0,067)	0,481 (0,205)	0,522 (0,257)	-0,411 (0,223)
Meisjes	1,031 (0,163)	1,509 (0,381)	0,946 (0,258)	1,308 (0,337)	1,452 (0,388)
Niet-westers	1,776** (0,394)	2,169** (0,620)	1,508 (0,511)	1,100 (0,340)	1,321 (0,379)
Opleidingsniveau ouders (ref = laagopgeleid)					
Middelbaar opgeleid	0,950 (0,234)	1,364 (0,412)	0,888 (0,262)	1,244 (0,403)	1,108 (0,506)
Hoogopgeleid	1,259 (0,344)	2,002* (0,703)	1,577 (0,487)	0,949 (0,286)	1,197 (0,483)
% hoogopgeleide ouders school (gecentreerd)	0,996 (0,007)	0,997 (0,008)	0,995 (0,006)	1,002 (0,007)	0,999 (0,007)
toetsadvies heel niveau hoger of meer	3,163*** (0,766)	2,121*** (0,648)	4,941*** (1,823)	1,330 (0,418)	
Pseudo R ²	0,0452	0,0601	0,0811	0,0086	0,0085
N	636	313	305	261	275

Coëfficiënten zijn uitgedrukt in odds ratios.

Standaard errors staan tussen haakjes.

* $p < 0.05$, ** $p < 0.01$, *** $p < 0.001$

bron: CBS, bewerking OIS

Bijlage technische verantwoording

Databronnen

Voor dit onderzoek is gebruik gemaakt van verschillende microdatabestanden van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). In de inschrijvingsbestanden primair onderwijs van schooljaar 2014/'15 (cohort I) en 2015/'16 (cohort II) zijn de leerlingen geselecteerd die op een Amsterdamse basisschool in groep 8 zaten. In dit bestand is het basisschooladvies en de uitslag op de eindtoets opgenomen waarmee kan worden berekend of een leerling is onder- of overgeadviseerd en of ondergeadviseerde leerlingen een bijgesteld advies hebben gekregen. Vervolgens is op basis van de inschrijvingsbestanden van het voortgezet onderwijs van schooljaar 2015/'16 t/m 2017/'18 (voor cohort I) en 2016/'17 t/m 2018/'19 (voor cohort II) gekeken wie er hierna in het bekostigde voortgezet onderwijs zijn ingestroomd en op welk onderwijsniveau zij drie jaar later zitten. Het bestand is hierna verrijkt met gegevens over het geslacht, migratieachtergrond, het woonadres en het opleidingsniveau van de ouders.

Indien het opleidingsniveau van beide ouders bekend is, is van het hoogste niveau uitgegaan. Als dit gegeven voor één van de ouders mist is uitgegaan van het opleidingsniveau van de ouder dat wel bekend is. Het aandeel hoogopgeleide ouders op een school is berekend door dit achtergrondgegeven te koppelen aan alle leerlingen op de desbetreffende scholen en dit vervolgens te aggregeren op schoolniveau.

Onderzoeksgroep

Voor de berekening zijn de leerlingen geselecteerd die in schooljaar 2014/'15 en 2015/'16 op een Amsterdamse basisschool in groep 8 zaten en een jaar later (respectievelijk in schooljaar 2015/'16 en 2016/'17) de overstap naar het voortgezet onderwijs hebben gemaakt. In de aantallen zijn alleen de leerlingen meegenomen waarvan het definitieve basisschooladvies berekend kon worden op basis van het voorlopig basisschooladvies en het advies van de eindtoets. Daarnaast zijn leerlingen met een basisschooladvies voor het praktijkonderwijs en leerlingen die naar het praktijkonderwijs of naar het (voortgezet) speciaal onderwijs zijn gegaan buiten beschouwing gelaten. Als laatste zijn leerlingen die drie jaar later niet meer in het Nederlandse bekostigde onderwijs waren terug te vinden niet meegenomen. Op basis van deze selecties hebben in totaal 6.320 leerlingen in 2015/'16 en 6.455 Amsterdamse leerlingen in 2016/'17 de overstap naar het voortgezet onderwijs gemaakt.

Berekening af-, door- en opstroom

Om te bepalen of leerlingen drie jaar na deze overstap zijn af- of opgestroomd in het voortgezet onderwijs is het onderwijsniveau uit het derde jaar vergeleken met het basisschooladvies. Er is alleen sprake van af- of opstroom als er sprake is van minimaal een heel niveau verschil. Leerlingen met een havo/vwo advies zijn bijvoorbeeld afgestroomd als ze drie jaar later op vmbo-g/t niveau of lager zitten, en zijn doorgestroomd als ze op havo of vwo niveau zitten. Voor leerlingen die na drie jaar nog op een gemengd niveau zaten was het niet mogelijk om te berekenen of zij zijn af- of opgestroomd. In de resultaten zijn zij op onbekend gezet. Daarnaast was van enkele leerlingen het onderwijsniveau onbekend of zaten zij al op het mbo.

Tabel B4 Berekening af- en opstroom onderwijsniveau in 3^e jaar vo ten opzichte van het basisschooladvies

Basisschooladvies	afstroom	doorstroom	opstroom
vmbo basis	praktijkonderwijs	vmbo basis	vmbo kader vmbo theoretisch havo vwo
vmbo basis/kader	praktijkonderwijs	vmbo basis vmbo kader	vmbo theoretisch havo vwo
vmbo kader	praktijkonderwijs vmbo basis	vmbo kader	vmbo theoretisch havo vwo
vmbo kader/theoretisch	praktijkonderwijs vmbo basis	vmbo kader vmbo theoretisch	havo vwo
vmbo theoretisch	praktijkonderwijs vmbo basis vmbo kader	vmbo theoretisch	havo vwo
vmbo theoretisch/havo	praktijkonderwijs vmbo basis vmbo kader	vmbo theoretisch havo	vwo
havo	praktijkonderwijs vmbo basis vmbo kader vmbo theoretisch	havo	vwo
havo/vwo	praktijkonderwijs vmbo basis vmbo kader vmbo theoretisch	havo vwo	-
vwo	praktijkonderwijs vmbo basis vmbo kader vmbo theoretisch havo	vwo	-

bron: OIS

Colofon

Onderzoek, Informatie en Statistiek (OIS)

Weesperstraat 113-117
1011 PN Amsterdam
Telefoon: 020 251 0333
www.ois.amsterdam.nl

Auteurs

Frederique van Spijker
F.van.Spijker@amsterdam.nl

Directie Onderwijs, Jeugd en Zorg (OJZ)

Jodenbreestraat 25
1011 NH Amsterdam
Telefoon: 14 020

Merel van der Wouden
M.van.der.Wouden@amsterdam.nl

Foto's: Fiep Westendorpschool (2016) en Slotenburg (2019), Edwin van Eis